

BETREFT:

Adviesvraag over de inhoud en de opbouw van het bovenwettelijke referentiekader voor het Vlaamse dierenwelzijnslabel Beter voor Dieren voor de sector varkens.

ADVIES 01-2025

1. VRAAGSTELLING

De adviesaanvraag, geformuleerd door het Bestuursorgaan van de Vlaamse Vereniging voor de Bevordering van het Welzijn van Landbouwhuisdieren (VVWL) vzw, betreft de inhoud en opbouw van het referentiekader met bovenwettelijke dierenwelzijnscriteria van het Beter voor Dieren-keurmerk: niveaus 1 plus, 2 plus en 3 plus, voor de varkenssector voor de primaire productie, en om één niveau van het Beter voor Dieren-keurmerk' voor de slachthuizen en uitsnijderijen.

De aanvraag wordt achtereenvolgens, en met telkens toevoeging van de eerder geformuleerde adviezen, voorgelegd aan drie adviescomités: het Wetenschappelijk adviescomité, het Maatschappelijk adviescomité en het Sector adviescomité. De input en reflecties van deze comités vormen een essentiële bouwsteen in het proces van validatie en verfijning van de criteria voor het dierenwelzijnskeurmerk.

De opbouw van het Beter voor Dieren referentiekader voor varkens is gebaseerd op een benchmark van twee dierenwelzijnslastenboeken, namelijk het Nederlandse Beter Leven-keurmerk en het Belgische BePork Welfare, en dit voor zowel primaire productie als voor slachthuizen en uitsnijderijen. Het Beter voor Dieren referentiekader start met een basis die wordt gevormd door de gemeenschappelijke criteria uit het Nederlandse Beter Leven-keurmerk en het Belgische BePork Welfare. De adviesvraag spits zich toe op de verschillen tussen

beide lastenboeken. Er wordt advies gevraagd of, en hoe, deze verschillen worden opgenomen in het Beter voor Dieren referentiekader, binnen de niveaus 1 plus, 2 plus en 3 plus.

De drie afzonderlijke adviezen worden ongewijzigd gebundeld en aan het Bestuursorgaan voorgelegd, dat op basis daarvan de definitieve criteria voor het keurmerk vaststelt.

De adviescomités werden als volgt samengesteld:

- **Wetenschappelijk Adviescomité:** onafhankelijk samengesteld buiten de VVWL vzw, bestaande uit wetenschappers met een aantoonbare, brede en/of sectorspecifieke expertise op vlak van dierenwelzijn, kennis van de landbouwsector en van de dierlijke productieketen (primaire productie, transport, slacht), en met specifieke kennis omtrent dierengedrag en dierenfysiologie, het hanteren en verzorgen van dieren inclusief hanteringstechnieken, voeding, huisvesting, stressfactoren, verrijking en sociale interactie van dieren, het evalueren en monitoren van dierenwelzijn en risicobeoordeling en risicobeheer om mogelijke risico's voor dierenwelzijn te herkennen en maatregelen in te schatten om deze risico's te beperken.
- **Maatschappelijk Adviescomité:** samengesteld door het Bestuursorgaan van VVWL vzw via een openbare oproep. Het adviescomité bestaat uit experts werkzaam aan onderwijsinstellingen en vertegenwoordigers van promotie-instellingen en ngo's actief rond dierenwelzijn.
- **Sector Adviescomité:** samengesteld via het ketenoverleg, een structureel overleg tussen de schakels van de Belgische agrovoedingsketen, van primaire producenten tot verwerkers en distributeurs, aangevuld met vertegenwoordigers van de retail en sectororganisaties.

2. WETTELIJKE CONTEXT

Het keurmerk maakt een onderscheid in verschillende niveaus van dierenwelzijn (1 plus, 2 plus en 3 plus), waarbij de afwezigheid van het Beter voor Dieren label op de verpakking in de winkelrekken gelijk staat aan markttoegang (niveau '0').

Voor de varkenssector beschouwt de VVWL vzw als markttoegang niveau '0', een BePork certificaat. Het BePork lastenboek (standaard) bevat bovenwettelijke eisen op vlak van traceerbaarheid, duurzaamheid en diergezondheid. Het bouwt voort

op de wettelijke autocontrole via certificatieplicht voor de sectorgids G-040 ('Primaire productie' – Module C: Algemeen deel en specifiek deel 'Varkens') of de G-018 'Generische autocontrole gids voor slachthuizen, uitsnijderijen en verwerkingsinrichtingen'.

Deze markttoegang vereist minimaal de naleving van de wettelijke verplichtingen, waaronder:

Algemene wetgeving:

- KB van 1/03/2000 inzake de bescherming van voor landbouwdoeleinden gehouden dieren

Specifiek voor varkens:

- KB van 15/05/2003 betreffende de bescherming van varkens in varkenshouderijen

Wetgeving inzake slachten en doden:

- Verordening (EG) Nr. 1099/2009 van 24/09/2009 inzake de bescherming van dieren bij het doden
- Besluit van de Vlaamse Regering van 19/02/2016 betreffende de bescherming van dieren bij het slachten of doden
- Besluit van de Vlaamse Regering van 9/07/2021 inzake de delegatie van bevoegdheden voor het gegroepeerd slachten van dieren voor particulier huishoudelijk gebruik

Wetgeving inzake dierenvervoer:

- Verordening (EG) Nr. 1/2005 van 22/12/2004 inzake de bescherming van dieren tijdens het vervoer
- KB van 13/06/2010 betreffende het getuigschrift van vakbekwaamheid voor het vervoer van landbouwhuisdieren
- Besluit van de Vlaamse Regering van 22/04/2016 betreffende diverse bepalingen met betrekking tot dierenwelzijn

3. ADVIEZEN

Wetenschappelijk adviescomité

Samenstelling: Prof. dr. Frank Tuytens (voorzitter), Da. Sofie De Knibber, Dr. ir. Liesbeth Vermeulen en Dr. da. Nathalie Sleeckx

Vergaderdata: 19/02/2024, 15/03/2024, 20/03/2024, 25/04/2024, 25/05/2024, 04/06/2024, 27/06/2024

Primaire Productie

Algemene indruk:

De algemene indruk van het wetenschappelijk adviescomité is dat er momenteel meer nadruk ligt op uitwisselbaarheid en marktposities dan op het juist inschatten van dierenwelzijnsgradaties.

Belangrijke omgevingsaspecten:

Er zijn drie belangrijke aspecten die gerelateerd zijn aan de omgeving waarin varkens gehouden worden:

1. **Uitloopmogelijkheden**
2. **Oppervlakte (m²)**
3. **Keuzemogelijkheden**

Deze kernaspecten zijn essentieel voor het creëren van een omgeving waarin verbetering van dierenwelzijn mogelijk is. Ze moeten het duidelijkst zichtbaar zijn in de gradaties van één plus, twee plus en drie plus.

Gebruik van diergebonden indicatoren: Waar mogelijk moet er meer gebruik worden gemaakt van diergebonden indicatoren. Momenteel is er een te sterke focus op omgevingsgebonden factoren. Omgevingsgebonden vereisten bepalen het maximale niveau van dierenwelzijn dat in theorie bereikt kan worden, maar niet het werkelijke niveau van dierenwelzijn dat gerealiseerd wordt. Voor dat laatste zijn diergebonden indicatoren van dierenwelzijn nodig.

Onafhankelijke verificatie: Er mag niet blindelings worden vertrouwd op zelfcontrole (varkenshouder en bedrijfsdierenarts) of op data/records/informatie die niet door een onafhankelijk persoon werd verzameld/ingegeven; dit moet extern en onafhankelijk worden geverifieerd.

Zelfstandige ontwikkeling van de norm: het voorgelegde Beter voor Dieren referentiekader voor varkens is teveel een copy-paste van bestaande lastenboeken afkomstig van de sector. Een meer kritische reflectie was beter geweest. Bijvoorbeeld, ook rekening houden met het dierenwelzijnslabel label "Bien-être Animal" van Frankrijk. Hierin ligt een dubbele focus, t.t.z. zowel op omgevingsgebonden en diergebonden evaluaties.

Monitoring en evaluatie: Het is cruciaal om door een onafhankelijke wetenschappelijke instelling te laten monitoren wat de effectiviteit is van het introduceren van een dergelijk label. Dit is essentieel voor 'evidence-based' governance. Om een baseline te hebben moeten daar zo spoedig mogelijk initiatieven worden genomen.

Verplichte labeling: Verplichte labeling (status van dierenwelzijn: geen plus, 1 plus, 2 plus of 3 plus op de verpakkingen in de schappen) zou een grotere impact kunnen hebben dan een vrijwillig label door bewustwording bij consumenten te creëren, veranderingen en verbeteringen in de sector te stimuleren en veehouders de mogelijkheid te geven om zich te onderscheiden op basis van dierenwelzijn

Motivatatie dierenwelzijn: Gradaties (1 plus, 2 plus en 3 plus)) zijn momenteel sterk gebaseerd op huisvesting in plaats van monitoring van diergebondenwelzijnsindicatoren. Hoewel er monitoring is en benchmarking mogelijk is, wat zijn de gevolgen van de resultaten? Waarom zou een producent die eenmaal voldoet aan de huisvestingsnormen voor een bepaalde plus (zoals 2 plus) gemotiveerd zijn om binnen dit niveau te streven naar verdere dierenwelzijnsverbeteringen? Een gebrek aan dergelijke motivatie, kan een verhoogd risico zijn voor ernstige dierenwelzijnsproblemen, zelfs op bedrijven met meerdere plussen. Als dergelijke risico's realiteit worden en aan het licht komen, dan kan dit nefaste gevolgen hebben voor de geloofwaardigheid van het label, zoals recent het geval is geweest voor een buitenlands label (Zie: <https://nen.press/2024/06/10/rspca-assured-farms-animal-rising-investigation-exposes-welfare-failures/> en [Animal Rising | Transformative Campaigns For All Life](#))

Slachthuizen en Uitsnijderijen

Algemene indruk:

Het is opmerkelijk dat een bovenwettelijk dierenwelzijnslabel de aanbevelingen van de Europese Transportgidsen en van EFSA 2022 omtrent het transporteren van varkens niet volgt en niet gebruikt voor het opstellen van bijkomende vereisten voor de verschillende plus-niveau's met betrekking tot het transport..

Aanbevelingen:

1. Opname EU Transportgidsen

- Het wetenschappelijk adviescomité beveelt aan om criteria uit de EU-transportgidsen (<https://op.europa.eu/en/publication-detail/->

[/publication/4909b6cd-7ec2-11ea-aea8-01aa75ed71a1](#)) op te nemen in de verschillende gradaties

2. Zie de **EFSA Scientific Opinion 2022** voor voldoende aanbevelingen om verbeterd transport te garanderen en extra plussen te verdienen.

- Welfare of pigs during transport
<https://efsa.onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.2903/j.efsa.2022.7445>
- Welfare of pigs at slaughter
<https://efsa.onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.2903/j.efsa.2020.6148>

Diergebonden indicatoren: Er is een noodzaak voor het gebruik van diergebonden indicatoren die informatie geven over het welzijn van varkens tijdens de productiefase, het transport en de slacht.

1. **Monitoring bij slachthuizen**

- Veel van dergelijke metingen kunnen bij het slachthuis gemonitord worden, ofwel manueel of steeds meer met behulp van slimme sensortechnologieën (zie [Animal Welfare Indicators at the Slaughterhouse - aWISH \(awish-project.eu\)](#))

2. **Mortaliteit op het bedrijf en DOA (Dead on Arrival)**

- Drempelwaarden voor “on-farm” mortaliteit en DOA’s moeten opgenomen worden als voorwaarde om een bepaald plus-niveau te verdienen bij respectievelijk de primaire productie en de transportfase.

3. **Controle en handhaving**

- Het moet controleerbaar zijn en er moet toezicht op worden gehouden. Een monitorsysteem moet niet alleen uitgerold worden, maar ook gecontroleerd worden. Zie RSPCA Assured UK (<https://nen.press/2024/06/10/rspca-assured-farms-animal-rising-investigation-exposes-welfare-failures>)

Monitoring en registeren: Er ligt veel nadruk op monitoring en registratie, maar het monitoringssysteem moet ook gebruikt worden om partijen aan te zetten tot verbeteringen.

1. **Grenswaarden stellen**

- Grenswaarden moeten gesteld worden op basis van monitoring. Het verdienen van een pluslabel moet afhankelijk zijn van het behalen van deze grenswaarden.

2. **Actieplannen voor slechte scores**

- Degenen die slecht scoren moeten een actieplan opstellen en dit moet opgevolgd worden om te zien of het effectief leidt tot verbetering.

Algemeen over productie, slachthuizen en uitsnijderijen: Monitoring en diergebonden indicatoren moeten effectief gebruikt worden voor het vaststellen van gradaties in welzijnsniveaus, zoals het toekennen van plus-niveau's.

Maatschappelijk Adviescomité

Samenstelling: Prof. dr. Jo Leroy (voorzitter; UAntwerpen), Da. Catherine Geutjens (VeDa), Dhr. Filip Fontaine (VLAM), Da. Friso Griffioen (UGent), Mvr. Katrijn Hooyberghs (KULeuven), Da. Lien Creytens (UGent), Da. Lore Heyvaert (UGent), Mvr. Ann De Greef (GAIA), Da. William Davy (UGent).

Vergaderdata: 22/05/2024, 26/08/2024, 28/10/2024

Primaire productie

Algemeen advies:

De delinatie tussen de drie niveaus mag duidelijker zijn. Het comité volgt het wetenschappelijk adviescomité met betrekking tot de afwezigheid van diergebonden parameters. Deze zouden moeten worden opgenomen in een dierenwelzijnslabel.

Een deelnemer aan het adviescomité pleit om minimaal de richtlijnen van het BLk op te nemen/behouden en aan deze richtlijnen te voldoen.

1. Dierengezondheid:

- **Tandenknippen:** Moet verboden worden (zonder uitzonderingen).
- **Tanden slijpen** = geen consensus
 - Tanden slijpen is mogelijk indien goed onderbouwd met risicofactoren zoals huidletsels of streptokokkenproblemen. Als deze risicofactoren niet aanwezig zijn, mag er geen tanden slijpen plaatsvinden. Het streven is om het aantal ingrepen geleidelijk te verminderen en transparantie richting de consument te bieden.
 - Minderheidsstandpunt: Niet akkoord met tanden slijpen. Voor het label moeten inspanningen gedaan worden qua verrijking en omgeving om zo de nood voor het slijpen van tanden weg te nemen. Zo wordt het dier aangepast aan de omgeving/het houderijsysteem in plaats van omgekeerd.
- **Staart couperen:** Het couperen van staarten is niet toegestaan, tenzij tijdelijk bij ernstige uitbraken en dus wanneer klinisch noodzakelijk. Dit zou al in het eerste plus-niveau opgenomen moeten worden. Dit kan gebeuren via de wetenschappelijk onderbouwde protocollen voorgesteld in de 'Krulstaartroutes' door de Coalitie Vitale Varkenshouderij.
- **Speenleeftijd:** De voorgestelde speenleeftijd op het eerste plus-niveau is te laag. Optrekken naar een minimum speenleeftijd van 25 dagen.

- Akkoord met het verbod op kunstmatig zogen (3 plus-niveau) om de biggen zoveel mogelijk bij de zeugen te houden. Aanbeveling: een type zeug gebruiken die haar eigen biggen zelfstandig kan grootbrengen en robuustere biggen geeft. Niveau 2 plus kan dan bv al zijn dat de veehouder aantoont dat er een plan wordt uitgerold om tot dit type zeug te komen en het kunstmatig zogen in de (nabije) toekomst te vermijden.
- **Vastzetten van zeug in kraamhok:** Vrijloopkraamhokken moeten de standaard worden met een minimale oppervlakte.
- Voorbeeld BLk niveau 1.
 - Max. 5 dagen vastzetten in het kraamhok verplaatsen naar niveau 1 plus.
- **Castratie:** Vanaf niveau 1 plus is immunocastratie toegestaan; chirurgische castratie niet.
- **Vastzetten van zeugen na KI:** Zeugen mogen maximaal 2 dagen aangebonden staan na kunstmatige inseminatie om de rangorde tussen de zeugen niet te verstoren.

2. Stalklimaat:

- De eisen omtrent het stalklimaat zouden uitgebreider moeten zijn. Er is niets opgenomen over koolstofdioxide. Objectieve parameters zoals 'ventilatie-efficiëntie' van het microklimaat van de dieren zou moeten worden opgenomen.
- Ammoniak- en koolstofdioxide-emissies: Deze emissies in de stal moeten worden gemonitord en verlaagd om welzijnsproblemen, zoals staartbijten, te verminderen. Hiervoor kunnen wetenschappelijk onderbouwde grenswaardes worden voorgesteld.
- Microklimaat voor de zogende biggen opnemen in criteria.

3. Infrastructuur

- **Huisvesting en bewegingsvrijheid:** Maximaliseren van oppervlakte is een must. EFSA-criteria moeten worden gevolgd, vooral voor niveau 3 plus.
- **Toegang tot buiten:** De keuze voor buitenuitloop is noodzakelijk in een dierenwelzijnslabel. Compensatie in verrijking is vereist als buitenuitgang niet mogelijk is. Tijdens virusuitbraken moeten richtlijnen worden verduidelijkt (het binnenhouden van varkens).

4. Afleidingsmateriaal (verrijking)

- Vanaf niveau 1 plus moet verrijking worden gemonitord en geoptimaliseerd om staartbijten te verminderen. De eisen omtrent verrijking gaan nu niet ver genoeg.
- BLk-wijzigingen worden gevolgd, zoals permanent aanwezige verrijking (bijvoorbeeld een jute zak, tak, of stevig touw zonder schadelijke componenten). Het materiaal moet op schouderhoogte hangen, uit de muur bevestigd zijn, en regelmatig worden verlengd afhankelijk van consumptie. Daarnaast wordt

dagelijks eetbaar verrijkmateriaal verstrekt (bijvoorbeeld 200 gram stro/luzerne per dier).

5. **Transportvoorwaarden:** EFSA-richtlijnen voor transporttemperatuur en -tijden (biggen maximaal 4 uur; tussen 5 °C en 25 °C buitentemperatuur) moeten worden gevolgd. Dichtstbijzijnde slachthuizen hebben de voorkeur. Transportwagens moeten goed geventileerd zijn.

Slachthuizen en Uitsnijderijen

1. Tools voor drijven in wachtruimte

- In het slachthuis in Zurich gebruikten ze voor drijven van dieren in de wachtruimte stokken met zachte uiteinden (linten in stof) om de varkens aan te moedigen om verder te lopen.

2. Diervriendelijkere slacht

- Gasbedwelming met CO₂ is ongewenst; het label zou moeten streven naar alternatieve, diervriendelijkere methoden.

Sector adviescomité

Samenstelling: Dhr. Wouter Wytynck (Boerenbond), Dhr. Ivan Claeys (Landbond Beenhouwers), Dhr. Jan Cromphout (Colruyt), Mvr. Isabelle De Maegt (Febetra), Da. Da. Pascal Defoort (VeDa), Mvr. Katrien D'hooghe (BFA), Mhr. Sam Van Lier (Lidl), Dr. da. Liesbet Pluym (BelPork), Dhr. Tom Van den Bogaert (Agentschap Landbouw en Visserij), Mvr. Anneleen Vandewynckel (Fenavian en Breva), Mvr. Anne Heyvaert (Febev),

Vergaderdata: 28/06/2024, 27/11/2024

Primaire productie

1. Er mogen geen andere activiteiten op het bedrijf aanwezig zijn, die niet passen in het beleid van dierenbescherming, zoals het houden van BWB: Niet opnemen.

- De hele discussie over keizersneden en dergelijke is nog gaande. Dit is eerder een subjectieve uitsluiting dan een objectieve. Natuurlijk is het zo dat dieren houden in strijd met dierenwelzijn niet mag; als de productie van bijvoorbeeld foie gras verboden is, moeten er uiteraard geen ganzen voor foie gras worden gehouden. In dit geval gaat het echter over varkens, en de manier waarop varkens op het bedrijf worden gehouden mag niet in strijd zijn met dierenwelzijn.

2. De varkens worden niet gehouden in een megastal: Niet opnemen in de benchmark. De grootte van de stal zegt niets over het niveau van het dierenwelzijn.

3. Alle aanwezige varkens op het bedrijf (NL = UBN) zijn Beter Leven waardig, m.a.w voldoen aan alle normen van het Beter Leven label. Als het label op stalniveau wil gaan werken, is het essentieel dat de tracering goed geregeld is. Let daarbij ook goed op de kosten die hiermee gepaard gaan.

- **Tracering:** Hoe kan men zeker weten dat de varkens afkomstig zijn uit een specifieke stal die labelwaardig is, als ze op stalniveau werken? Om deze reden werken kwaliteitsvzw's op bedrijfsniveau.
- **Optie met beslagnummers:** Bij de DGZ is er een beslagregistratie voor elk bedrijf. Een stal kan een apart beslag hebben. Echter, als je met verschillende beslagen werkt, zijn er ook verschillende huisnummers nodig in het varkensregister. Dit zorgt voor uitdagingen, vooral in situaties zoals bij BLk. Het kan bijvoorbeeld voorkomen dat een bedrijf zowel BLk- als niet-BLK-productie heeft, maar daarvoor moet dan met twee verschillende huisnummers gewerkt worden.
- In gesloten bedrijven kan er een aparte vestigingseenheid zijn voor zeugen en een andere voor vleesvarkens.
- **Certificaten en kosten:** Let op bij het opsplitsen van beslagnummers of bij het werken met verschillende vestigingseenheidsnummers. Dit leidt tot meerdere

certificaten, wat de kosten verhoogt. Daarnaast moet er voor elk beslag een dubbele tractering uitgevoerd worden, wat extra werk en kosten met zich meebrengt.

- **Oormerken met chips:** Als er slechts een beperkt aantal dieren binnen het label afgevoerd wordt, kan het lastig zijn om alleen die dieren te voorzien van een oormerk met een chip. Dit brengt aanzienlijke kosten met zich mee, zeker als het gaat om een beperkt aantal dieren.

4. Gemedicineerde voeders:

- BFA en haar leden hebben samen besloten om tegen eind 2026 het gebruik van antibiotica in gemedicineerde voeders volledig uit te faseren. Dit betekent dat de leden van BFA zich ertoe verbinden geen antibiotica meer te mengen in gemedicineerde voeders.
 - **Definitie van gemedicineerde voeders:** Dit omvat meer dan enkel gemedicineerde voeders met antibiotica. In de terminologie moet het label goed opletten; bijvoorbeeld, ontworming blijft toegestaan.
 - De afspraak geldt enkel voor de leden van BFA, die dit engagement samen zijn aangegaan.
 - **Wettelijke context:** Wettelijk gezien kan dit, aangezien er net een nieuwe Europese verordening is gepubliceerd die dit ondersteunt.
- **Verbod op met antibiotica gemedicineerde diervoeders:**
 - **Is dit een dierenwelzijnseis?** Het is de vraag of een verbod op met antibiotica gemedicineerde diervoeders kan worden gezien als een eis voor dierenwelzijn en of dit maatschappelijk relevant is.
 - **Vergelijking met Nederland:** In Nederland wordt al jaren geen met antibiotica gemedicineerd voer meer gebruikt. Dit verbod sluit dus aan bij de context die in Nederland al van toepassing is.
 - **Vraag aan BFA:** Zijn er veel producenten die geen lid zijn van BFA? BFA vertegenwoordigt namelijk 96% van de markt, dus zij gaan ervan uit dat dit verbod mee in de gehele keten getrokken wordt. Als deze eis wordt opgenomen vanaf 2027, sluit dit aan bij wat de sector als geheel doet.

5. Verbod op het kunstmatig zogen? Verhoogt dit verbod het dierenwelzijn? Let op dat de uitzonderingen om het toe te laten niet de norm wordt, aangezien dit het risico van "windowdressing" met zich meebrengt. Laat de keuze over aan de producent wat betreft zijn keuze van genetica, met de ene genetica is het verbieden van kunstmatig zogen mogelijk, met het andere niet.

- **Consensus: niveau 1 plus kunstmatig zogen toelaten, niveau 2 plus en 3 plus het verbieden (met een andere type varken werken).**

6. Staart couperen: Er is veel discussie over staart couperen. De sector benadrukt dat een totaalverbod niet haalbaar is vanwege de risico's op staartbijten, zelfs in systemen met veel ruimte en goede omstandigheden. De genetica, het voer, is daar

niet klaar voor op dit ogenblik. In landen zoals Zweden leidt het verbod tot hogere sterftepercentages.

- Let op met intacte staarten: er kunnen problemen ontstaan met veel dieren die geweigerd worden om naar het slachthuis te gaan, waardoor ze bijvoorbeeld geëuthanaseerd moeten worden. Het voorbeeld uit Duitsland werd besproken, waar boeren worden gecompenseerd voor de extra kosten en risico's die gepaard gaan met intacte staarten.

7. Zeugen vastzetten in kraamhokken: Het gebruik van vrijloopkraamhokken

- Voor niveau 1 plus moet dit ook vergunningsmatig mogelijk zijn in bestaande stallen, maar de varkenssector moet hiervoor flink investeren, wat niet in elke stal haalbaar is. Bij meerdere plus-niveaus is nieuwbouw vaak nodig. Met emissiearme stalsystemen kan een producent mogelijk hiermee problemen hebben, wat reden kan zijn om deze uit te sluiten voor niveau 1 plus. Er wordt voorgesteld om een clause op te nemen zodat sommige eisen alleen voor nieuwbouw gelden. Bedrijven die nu investeren, kunnen meedoen. Vrijloopkraamhokken kunnen voor niveau 1 plus worden aanbevolen. Het is aangeraden om in de eisen over het kraamhok, het aantal dagen van het vastzetten van de zeugen in het kraamhok te stellen (zoals in BePork Welfare) in plaats van de oppervlakte, zoals BLK dat doet met 7-7,5 m² voor alle niveaus (in hun 2025 raadpleging). In Denemarken en Duitsland zet men dit op 6,5 m² naar de toekomst toe.
- Nu BePork Welfare volgen en het gebruik van vrijloopkraamhokken aanbevelen.

8. Castratie van mannelijk varkens = geen consensus

Er is veel gevoeligheid bij consumenten ten aanzien van berengneur, als ze dit eenmaal hebben ervaren, willen velen het vlees niet meer eten, wat aangeeft dat dierenwelzijn in balans moet worden gebracht met de voorkeuren van de consument.

- Improvac wordt genoemd als mogelijke oplossing, maar niet alle landen accepteren dit, wat export moeilijk maakt. Verdoofde castratie met pijnbestrijding kan een goede tussenoplossing zijn. Het sector adviescomité beseft goed dat dit ingewikkeld is. Een optie om het Engelse voorbeeld te volgen en op een lager gewicht te gaan slachten om castratie te vermijden werd kort besproken.
- Door castratie te verbieden, zou het label een "plus" krijgen, maar dan wordt het moeilijker om aan de exporteisen te voldoen (Duitsland en Polen vragen geen castratieverbod). Rekening houden met de vierkantsverwaarding is cruciaal—het verbieden van castratie kan invloed hebben op de waarde van verschillende delen van het karkas.
- Op dit moment accepteren verschillende retailers in België reeds geen (chirurgisch) gecastreerde varkens meer.

Minderheidsstandpunt:

- Castratieverbod opnemen in niveau 1 (1 plus). Waarom zou een dierenwelzijnslabel hier niet strenger op ingaan dan het niveau van markttoegang (castreren toelaten onder verdoving en pijnbestrijding)? Exportmarkten zouden dit ook moeten volgen.

9. Oppervlakte: geen consensus.

- Oppervlakte vleesvarkens: Vlaanderen zit vast aan stikstofemissienormen, met een grens van 0,8 m² per dier. De wetgeving stelt hier dat vanaf een oppervlakte van > 0,8 m² per varken de emissie stijgt van 2,5 naar 3,5 kg per dierplaats per jaar.
- De kostprijs moet daarbij berekend worden, inclusief de meerkosten.
- Het is onmogelijk naar de BLK-normen te gaan omdat alle bedrijven die willen instappen dan problemen krijgen met de hervergunning.
- Het risico bestaat dat de uitstoot toeneemt omdat het beslagen oppervlak groter wordt, ondanks dat er minder dieren zijn. Bedrijven die aan de normen willen voldoen en extra "plussen" willen ontvangen, moeten hier rekening mee houden, want daardoor kan het verkrijgen van een vergunning moeilijker/onmogelijk worden.
- Het stikstofakkoord staat dit in de weg. De vraag is hoe dit kan opgelost worden.
- **Conclusie:** Herziening van de oppervlakte kan in de toekomst volgen na een herziening/aanpassing van het stikstofakkoord.

10. Buitenuitloop en weidegang: buitenuitloop voor alle diercategorieën toelaten voor niveau 3 plus, weidegang is een aanbeveling.

Het is momenteel moeilijk om een varkensstal met buitenuitloop te bouwen, omdat hiervoor vergunningen nodig zijn. Bedrijven die deze stallen willen bouwen, moeten een reductie van 60% realiseren, van niet- AEA om te zetten naar AEA.

- Buitenuitloop op niveau 3 plus mag worden opgenomen met de definitie/interpretatie van BLK.
- Voor dierenwelzijn moet de klant bereid zijn om meer te betalen.
- Dubbele omheining is belangrijk (in verband met de preventie Afrikaanse Varkenspest).

11. Daglichtvereisten: Behouden op 3% van het vloeroppervlak maar de omschrijving zoals bij BLK overnemen zodat lichtkokers mogelijk worden.

12. Groep management: overleggen van biggen

- Het routinematig overleggen van biggen is niet toegestaan op niveau 1 BLK. Het comité adviseert om deze eis niet op te nemen aangezien het overleggen van biggen het dierenwelzijn verbetert.

13. Groep management: stabiele groepen gespeende biggen

- **De biggen die al in de kraamstal aan elkaar gewend zijn worden in de biggen- en vleesvarkensstal samen in een hok geplaatst om stress en rangordegevechten tegen te gaan.** Dat is niet haalbaar vanuit de batterij, aangezien er om te voederen een bepaalde groepssamenstelling nodig is. Het is daarom beter stabiele groepen te vormen vanaf de vleesvarkens, vanaf niveau 1 plus. De huidige omschrijving biedt te weinig meerwaarde en kan verder worden geoptimaliseerd.

14. Transportduur van biggen en slachtvarkens: BLk volgen. Gevallen van overmacht zou ook opgenomen moeten worden.

- Het maatschappelijk adviescomité vraagt een maximumtransportduur van 4u. Het sector adviescomité adviseert dat dit moeilijk haalbaar is, ook zijn particulieren vrijgesteld van tachograaf voor vervoer binnen een straal van 100 km. Ook niet alle slachthuizen zullen gekeurd zijn voor dierenwelzijn (wanneer varkens met buitenbeloop geslacht worden, dient het slachthuis voor alle varkens die geslacht worden bvb *Trichinella*-onderzoek te doen) en dus kan het vervoer, los van de commerciële relatie, niet zomaar naar het dichtstbijzijnde slachthuis gebeuren.

15. Gebruik van klimaatgestuurde vrachtwagen. Niet weerhouden.

- De interpretatie van klimaatgestuurd transport is in BLk onvoldoende duidelijk, en bovendien is het niet haalbaar om alle voertuigen uit te rusten met speciale systemen voor nationaal transport. De meeste transportvoertuigen die nationaal worden ingezet zijn echter wel voorzien op ventilatie (al dan niet manueel). Daarnaast is er in België een hitteplan voorzien waarbij er bijkomende eisen worden gesteld bij extreme temperaturen.

16. Ammoniak- en CO2-niveaus:

- **Ammoniak:** Momenteel zijn er geen stabiele systemen beschikbaar die continue en betrouwbare metingen voor ammoniakniveaus in de stal kunnen leveren. Permanente monitoring is niet haalbaar en het is niet evident om een exact moment als beste indicator te garanderen.
- **CO2:** Het meten van CO2 is vooral moeilijk door de hoge kosten van sensoren die continu vervangen moeten worden. Er wordt aangenomen dat wanneer ventilatie goed functioneert, CO2-niveaus acceptabel moeten zijn, maar dit is niet altijd het geval.

17. Waterkwaliteit: controle 4x/jaar niet opnemen.

- Er is voorgesteld om jaarlijks de waterkwaliteit aan de bron testen en voor de leidingen twee keer per jaar ter hoogte van de drinknippels.

18. Uitvalspercentage:

- Voor gespeende biggen is een uitvalspercentage van 1,9% zeer moeilijk te behalen, een hoger percentage (2,5%) zou beter haalbaar zijn. Als 1,9% voor gespeende biggen de norm is, leidt dat tot enorme medicatiegebruik.
- Voor vleesvarkens is deze norm haalbaarder en zinvol.
- Eventueel het gemiddelde uitvalspercentage van bedrijven nemen en alleen van die bedrijven die eronder zitten een actieplan te vereisen.

18. Slachterijgemiddelde: Dit is niet van toepassing in België, op vandaag zijn er geen slachterijgemiddelden gekend in België. In Nederland wordt dit op een andere manier aangepakt.

Slachthuizen en uitsnijderijen

Het algemene advies van het sector adviescomité wat betreft het voorstel Beter voor Dieren voor slachthuizen en uitsnijderijen is om het huidige lastenboek van BePork Welfare te volgen, inclusief het toelaten van elektrische prikkers, mits deze niet binnen handbereik worden bewaard, vb. in een locker. Een extra eis die kan worden opgenomen, is dat in de stal- en wachtruimte geen felle kleuren worden gebruikt, maar juist rustige kleuren (bijvoorbeeld geen witte laarzen of fluorescerende kleding). Het gebruik van een Round Crowd Pen/Single Chute (zoals ontworpen door Temple Grandin) kan eventueel als aanbeveling worden opgenomen. Er is op dit moment ook een terugkoppeling van de slachtgegevens naar de veehouder/leverancier. Echter, er bestaat geen 'uniform' systeem van terugkoppeling zoals beschreven in het BLk. Het FEBEV+ lastenboek specificeert daarentegen wel welke gegevens moeten worden teruggekoppeld. Dit omvat zowel de tekortkomingen bij aanleveringen als de afwijkingen vastgesteld tijdens de AM- en PM-keuringen.